

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

1951
Ελληνική Εταιρεία
Προστασίας της Φύσης

ΣΧΟΛΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ «ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ»

Α. ΓΕΝΙΚΑ

Η ανάγκη για επιτάχυνση της διαδικασίας αδειοδότησης μεγάλων επενδύσεων που θα συνεισφέρουν στη διέξοδο της χώρας από την οικονομική κρίση και στη δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας αποτελεί προφανώς επιθυμητό στόχο. Πάγια θέση των οργανώσεών μας αποτελεί η ανάγκη για τήρηση υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας και συμμόρφωσης σε όλους τους τομείς και όχι η άκριτη παράκαμψη σημαντικών περιβαλλοντικών κεκτημένων, όπως ο πυρήνας της περιβαλλοντικής αδειοδοτικής διαδικασίας που οριοθετείται από τις εξής απαρέγκλιτες αρχές:

- πρόληψη περιβαλλοντικής υποβάθμισης
- εξαντλητική εξέταση εναλλακτικών χωροθετήσεων
- άπλετη διαφάνεια και επαρκής δικαστική προστασία

Εκτιμώντας πως οι παρούσες εξαιρετικά δυσμενείς κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες δεν θα έπρεπε να θεωρηθούν ως λόγοι που δικαιολογούν περιβαλλοντική υποβάθμιση ή υπερπήδηση του καθεστώτος προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

Με το παρόν κείμενο, οι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις WWF Ελλάς, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Αρχέλων, Αρκτούρος, ΜΟm Εταιρεία Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας, Δίκτυο Μεσόγειος SOS και Καλλιστώ συνεισφέρουν με εκτενή κατ' άρθρο σχολιασμό στη δημόσια διαβούλευση για το σχέδιο νόμου με τίτλο «Επιτάχυνση Μεγάλων Έργων – Στρατηγικών Επενδύσεων».

Σε γενικές γραμμές, οι 9 περιβαλλοντικές οργανώσεις εκτιμούν πως το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου χαρακτηρίζεται από μια διάθεση παράκαμψης σημαντικών αδειοδοτικών διαδικασιών, ενώ περιέχει κρίσιμες ασάφειες, διατάξεις που χωρούν πολλές ερμηνείες, ακόμα και ρυθμίσεις που παραπέμπουν σε διατάξεις που έχουν τροποποιηθεί. Σε άλλα σημεία του, το νομοσχέδιο δίνει έμφαση σε λεπτομέρειες που αφήνουν την εντύπωση ότι προωθούνται ευνοϊκές ρυθμίσεις για συγκεκριμένα επενδυτικά σχέδια.

Γενικά, το νομοσχέδιο αποτελεί μια κακέκτυπη επανάληψη της νομοθεσίας επιτάχυνσης των ολυμπιακών έργων, δια της οποίας δεν καταστρατηγήθηκε απλώς το σύνολο σχεδόν της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, αλλά προκλήθηκε ανυπολόγιστη επιβάρυνση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής στην Αττική. Δυστυχώς, το νομοσχέδιο αντικατοπτρίζει μία μονοδιάστατη και «πυροσβεστική» προσέγγιση στα οικονομικά προβλήματα της χώρας. Η ανάπτυξη της χώρας δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται αποσπασματικά. Είναι αναγκαίος ο σχεδιασμός της με κριτήρια την περιβαλλοντική προστασία και την συμμετοχή της κοινωνίας στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Ο στόχος για περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη απουσιάζει παντελώς από το νομοσχέδιο, γεγονός που φανερώνει την έλλειψη περιβαλλοντικής ενσωμάτωσης στις οικονομικές και αναπτυξιακές προτεραιότητες της χώρας.

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις εκτιμούν πως η παρούσα δυσμενής οικονομική συγκυρία πρέπει να αποτελέσει έναυσμα για συνολική αναθεώρηση, απλοποίηση και ενίσχυση με κανόνες απόλυτης διαφάνειας της νομοθεσίας που αφορά την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και επενδυτικών σχεδίων, ασχέτως οικονομικού μεγέθους. Στη διαδικασία αυτή όμως δεν χωρούν οπισθοδρομήσεις και αγνόηση σημαντικών περιβαλλοντικών κεκτημένων που προκύπτουν από την υφιστάμενη νομοθεσία ή από την πολύτιμη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων. Τονίζουμε επίσης για πολλοστή φορά, πως ο πλέον ασφαλής, περιβαλλοντικά και νομικά, τρόπος διευκόλυνσης επενδύσεων και έργων είναι η ολοκλήρωση κρίσιμων περιβαλλοντικών εργαλείων, όπως οι δασικοί χάρτες και το κτηματολόγιο, καθώς και οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία βάσεις δεδομένων για τον φυσικό χώρο και τον βιολογικό πλούτο της χώρας.

B. ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Άρθρο 1 – Μεγάλα έργα

Το άρθρο αυτό βρίθει ασαφειών που προμηγύουν σοβαρά προβλήματα εφαρμογής και αφήνουν πεδίο ανοιχτό για ελαστική ερμηνεία, με προφανείς επιπτώσεις τόσο για το φυσικό περιβάλλον, όσο και για την ίδια την περιβαλλοντική νομοθεσία που καταστρατηγείται με τις διατάξεις του παρόντος νομοσχεδίου. Πιο συγκεκριμένα:

- Υποδομές και δίκτυα. Πρόκειται για ασαφώς χρησιμοποιούμενες κατηγορίες, που έχουν διαφορετική έννοια σε κάθε κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και δεν συμβάλλουν στην αποσαφήνιση του περιεχομένου των «μεγάλων έργων» και «στρατηγικών επενδύσεων» που υπόκεινται στις ρυθμίσεις του παρόντος νομοσχεδίου.
- Τομείς. Τα μεγάλα έργα αφορούν την «κατασκευή, επέκταση, ή τον εκσυγχρονισμό υποδομών και δικτύων στην βιομηχανία, στην ενέργεια, στον τουρισμό, στις μεταφορές και επικοινωνίες, στην παροχή υπηρεσιών υγείας, στη διαχείριση απορριμμάτων, και στην πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων και των επενδύσεων που εντάσσονται στο Ν. 3299/2004 (Α' 261), όπως ισχύει...». Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει ορισμός ή διαδικασία χαρακτηρισμού των επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας στο νομοσχέδιο (όπως συμβαίνει με άλλους νόμους),¹

¹ Τα 5§10(α) ν. 3299/2004 (Α' 261), όπως ισχύουν, και η Υπουργική Απόφαση 4355 ΕΦΑ/2005 (Β' 428) προβλέπουν μία διαδικασία «χαρακτηρισμού των προϊόντων ή υπηρεσιών ως εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας», ενώ το 5§15 του ίδιου νόμου διευκρινίζει ότι ως καινοτομία ορίζεται «η εφαρμοσμένη χρήση της γνώσης για τη δημιουργία νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών και υπηρεσιών που χρήζουν άμεσης παραγωγικής και εμπορικής αποδοχής». Ορίζονται επίσης ως αποδεκτά πεδία καινοτομίας ορίζονται αυτά που αφορούν προϊόντα, υπηρεσίες, παραγωγική διαδικασία και ανάπτυξη τεχνολογίας. Προφανώς, οι

ενώ ο κατάλογος των επενδύσεων που εντάσσονται στον Ν. 3299/2004 (αναπτυξιακό νόμο) είναι ευρύτατος.²

- Μείζων εθνική σημασία. Κατά το Νομοσχέδιο, η εκτέλεση των μεγάλων έργων συνιστά «υπόθεση μείζονος εθνικής σημασίας». Έτσι, επαναλαμβάνεται αυτολεξεί ο χαρακτηρισμός που είχε δοθεί στην τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων,³ και ο οποίος είχε συμβάλει στην παραπομπή των σχετικών υποθέσεων στην Ολομέλεια λόγω σπουδαιότητας⁴ και σε μία ανεκτικότερη στάση της νομολογίας απέναντι σε προσβολές του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.⁵ Ωστόσο, θα πρέπει εδώ να υπογραμμιστεί ότι η έννοια των «ολυμπιακών έργων» ήταν κατά πολύ στενότερη και σαφέστερη από αυτή των μεγάλων έργων.⁶

Άρθρο 2 – Κριτήρια υπαγωγής

Το άρθρο 2 αναφέρεται ασαφώς στην οριοθέτηση των μεγάλων έργων και αφήνει περιθώρια για πολλαπλές ερμηνείες και εφαρμογές του.

- Θέσεις εργασίας. Η δημιουργία θέσεων εργασίας αποτελεί βασική αιτιολογία του νόμου. Δυστυχώς, το κριτήριο του άρθρου 2§1 περ. (β) [«συνολικό κόστος ...άνω των 75.000.000 € και ταυτόχρονα από την επένδυση να δημιουργούνται τουλάχιστον 200 νέες θέσεις εργασίας»] δεν διευκρινίζει αν οι θέσεις εργασίας δημιουργούνται από την κατασκευή ή την λειτουργία του έργου.

- Η γενική διάταξη. Τα άρθρα 2§1 περ. (δ) και 2§2 επιτρέπουν την ένταξη στην διαδικασία μεγάλων έργων και επενδύσεων που **δεν ικανοποιούν** τα όρια κόστους και νέων θέσεων εργασίας, αλλά πληρούν προϋποθέσεις όπως «μεταξύ άλλων, η βιωσιμότητα της επένδυσης, η φερεγγυότητα του επενδυτή, η προβλεπόμενη αύξηση της απασχόλησης, η περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη της χώρας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας, η τόνωση της επιχειρηματικότητας, η μεταφορά καινοτομίας και υψηλής τεχνολογίας και η αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας». Με την πιθανή εξαίρεση της μεταφοράς καινοτομίας και της αύξησης της εξαγωγικής δραστηριότητας, πρόκειται για τα ελάχιστα οφέλη που προκύπτουν από οποιαδήποτε σοβαρή επιχειρηματική προσπάθεια. Η απαρίθμηση δεν είναι εξαντλητική, και η έκφραση «μεταξύ άλλων» αφήνει να εννοηθεί ότι μπορεί κατά περίπτωση να υιοθετηθούν και άλλα κριτήρια.⁷ Πέρα από την γενική αναφορά στην βιώσιμη ανάπτυξη, λείπουν τα περιβαλλοντικά κριτήρια.

Πρόταση:

1. Να περιληφθούν σαφή περιβαλλοντικά κριτήρια για την υπαγωγή του έργου στις διαδικασίες fast track.
2. Να αφαιρεθεί η παράγραφος 1 περ. (δ) και 2 του άρθρου.
3. Να διευκρινιστεί εάν οι θέσεις εργασίας με βάση τις οποίες τα μεγάλα έργα θα πληρούν το κριτήριο ένταξης στη διαδικασία fast track αφορούν στην κατασκευή ή την λειτουργία του έργου.

διαδικασίες και οι ορισμοί αυτοί δεν ισχύουν για το παρόν νομοσχέδιο, ούτε είναι σαφές αν η Invest-in-Greece και η Συντονιστική (Διυπουργική) Επιτροπή είναι σε θέση να εκφέρουν τις σχετικές τεχνικές κρίσεις.

² Σύμφωνα με το 3§1 ν. 3299/2004 (Α' 261), όπως ισχύει, πρόκειται για πολύ συγκεκριμένες κατηγορίες επενδυτικών σχεδίων.

³ 1§1 ν. 2730/1999 (Α' 130).

⁴ Π.χ., ΣτΕ (Ολ.) 606/2002 [*Ολυμπιακό Κέντρο Κωπηλασίας στο Σχοινιά*].

⁵ Π.χ., ΣτΕ (Ολ.) 1682/2002 [*γυμναστήριο Γαλατσίου*].

⁶ 3 ν. 2730/1999 (Α' 130), όπως ισχύει.

⁷ Αυτό θα μπορούσε να συμβεί με την απόφαση του άρθρου 3§2, σύμφωνα με την οποία «η Διυπουργική Επιτροπή Μεγάλων Έργων και Υποδομών μπορεί να επιβάλει περαιτέρω όρους για την υπαγωγή όλων των επενδυτικών σχεδίων στη Διαδικασία Μεγάλων Έργων, τα οποία αποσκοπούν στη διασφάλιση των στόχων της παραγράφου 1 του άρθρου 1 και εξειδικεύουν τα κριτήρια της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του παρόντος νόμου».

4. Να απαιτούνται δικαιολογητικά με σκοπό να εξασφαλίζεται η φερεγγυότητα του επενδυτή και η ικανότητά του να ολοκληρώσει το έργο.

Άρθρο 3 – Αρμοδιότητα υπαγωγής

Η **αρμοδιότητα υπαγωγής** ανήκει στην Διυπουργική «Επιτροπή Μεγάλων Έργων και Υποδομών», η οποία αποτελείται από τους υπουργούς «Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Επικρατείας» και τον «αρμόδι[ο] κατά περίπτωση Υπουργ[ό], ο οποίος εισηγείται το θέμα της αρμοδιότητας του». Επίσης, συμμετέχουν χωρίς ψήφο οι γ.γ. Συγχρηματοδοτούμενων Δημοσίων Έργων, Δημοσίων Έργων [του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων], ο Ειδικός Γραμματέας Συμπράξεων Δημόσιου - Ιδιωτικού Τομέα [του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας], ο Σύμβουλος του Πρωθυπουργού για τεχνικά θέματα, ο Προϊστάμενος του Οικονομικού Γραφείου του Πολιτικού Γραφείου Πρωθυπουργού και ο Ειδικός Σύμβουλος του Πρωθυπουργού για νομικά θέματα.⁸ Ωστόσο, **μετά** την υπαγωγή, η **αρμοδιότητα εποπτείας, παρακολούθησης και συντονισμού** των διαδικασιών μεγάλων έργων ανήκει στην ειδική τριμελή Διυπουργική Επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από τους Υπουργούς Επικρατείας, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων («**Συντονιστική Επιτροπή**»). Απορία προκαλεί η μη συμμετοχή του καθ' ύλη αρμόδιου Υπουργού ΠΕΚΑ στην παρακολούθηση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, την επιλογή της θέσης, της τεχνολογίας και άλλων παραμέτρων των έργων (με επιπτώσεις στο περιβάλλον) και στην εποπτεία της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων τους. Περιέργως, ο Υπουργός Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής εξακολουθεί να συμμετέχει στην «Επιτροπή Οικονομικής και Κοινωνικής Πολιτικής», με επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες.⁹ Μία πιθανή συνέπεια των επιλογών αυτών είναι ότι οι πράξεις (ή παραλείψεις) των δύο Επιτροπών έχουν χαρακτήρα κυβερνητικών πράξεων, και συνεπώς δεν είναι δυνατή η άσκηση αίτησης ακύρωσης εναντίον τους, αν και η τελική κρίση για την φύση τους ανήκει στο Σ.τ.Ε.¹⁰ Υπενθυμίζεται ότι δεν υπάρχει δικαίωμα γνώσης δημόσιων ή ιδιωτικών εγγράφων που αναφέρονται «στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου»,¹¹ και ότι οι δημόσιες αρχές μπορούν να απορρίψουν τις αιτήσεις για περιβαλλοντικές πληροφορίες «εάν η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά...τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των συνόδων του Υπουργικού Συμβουλίου».¹²

Τέλος, με τη θεσμοθέτηση των δύο Επιτροπών, το νομοσχέδιο δημιουργεί σημαντικά προβλήματα όσον αφορά την πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφορία. Σύμφωνα με το άρθρο 5§3 του ν. 2690/1999, δεν προβλέπεται δικαίωμα γνώσης δημόσιων ή ιδιωτικών εγγράφων που αναφέρονται «στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου», ενώ σύμφωνα με την υ.α. 11764/653/2006, οι δημόσιες

⁸ Π.Υ.Σ. 5/2010 (Α' 25).

⁹ 21 π.δ. 63/2005 (Α' 98), και εκεί αναφορές, με αρμοδιότητα να «αποφασίζει για θέματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής γενικότερης σημασίας και [να] λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή του οικονομικού προγράμματος της Κυβέρνησης, [να] παρακολουθεί, εποπτεύει και συντονίζει την εφαρμογή του προγράμματος αυτού και των αποφάσεών της, καθώς επίσης [να] εξετάζει τα αναγκαία μέτρα για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της συνολικής αναβάθμισης των ποιοτικών χαρακτηριστικών του τρόπου και των συνθηκών ζωής.»

¹⁰ Ρητά, 45§5 π.δ. 18/1989 (Α' 8) [«δεν υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως οι κυβερνητικές πράξεις και διαταγές, που ανάγονται στη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας»]. Πάντως, η τελική κρίση ανήκει στο Σ.τ.Ε. (Σ.τ.Ε. 105/1981), και εφόσον εμποδίζεται η άσκηση δικαιώματος που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο, ο κανόνας αυτός θα πρέπει να καμφθεί, και να γίνει δεκτή η αίτηση αναστολής ή ακύρωσης.

¹¹ 5§3 εδ. β' ν. 2690/1999, όπως εν μέρει τροποποιήθηκε με το 8§2 ν. 2880/2001 (Α' 9).

¹² 4§2 περ. (α) υπουργικής απόφασης Η.Π. 11764/653/2006 (Β' 327).

αρχές μπορούν να απορρίψουν τις αιτήσεις για περιβαλλοντικές πληροφορίες, «εάν η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά...τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των συνόδων του Υπουργικού Συμβουλίου». Το νομοσχέδιο θα πρέπει να εξασφαλίζει το δικαίωμα πρόσβασης στην περιβαλλοντική πληροφορία για τα μεγάλα έργα.

Πρόταση:

1. Να περιληφθεί ο Υπουργός ΠΕΚΑ στη Συντονιστική Επιτροπή.
2. Να κατοχυρώνεται η υποχρέωση δημοσίευσης των αποφάσεων της Διυπουργικής «Επιτροπής Μεγάλων Έργων και Υποδομών» και της «Συντονιστικής Επιτροπής» στο διαδίκτυο.

Άρθρο 4 – Διαδικασία αιτήσεων ένταξης επενδύσεων και έργων από τον ιδιωτικό τομέα.

Σύμφωνα με το άρθρο 4§2(α) του νομοσχεδίου, το επιχειρηματικό σχέδιο περιλαμβάνει «περιγραφή του έργου, ...των επιμέρους επενδύσεων με ειδικότερη αναφορά σε τυχόν επιμέρους επενδύσεις ανάπτυξης νέων τεχνολογιών και περιβαλλοντικής προστασίας, του προτεινόμενου τρόπου υλοποίησης του έργου, των επιμέρους δραστηριοτήτων και προβλεπόμενων παρεχόμενων υπηρεσιών, ανάλυση του προϋπολογισμού των προβλεπόμενων επιμέρους επενδύσεων και συνολικά, ανάλυση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των επενδύσεων και της περιόδου λειτουργίας του έργου, περιγραφή των πηγών κεφαλαίου και της δομής χρηματοδότησης του έργου, ανάλυση των χρηματορροών του έργου για την περίοδο κατασκευής των υποδομών και τις περιόδους λειτουργίας και εκμετάλλευσης, παράθεση των βασικών δεικτών αποδοτικότητας...». Προφανώς, **το έργο παγιώνεται στην απόφαση υπαγωγής**, χωρίς δυνατότητα μεταγενέστερων αποκλίσεων: το νομοσχέδιο προβλέπει ότι τα «επενδυτικά Σχέδια είναι δεσμευτικά για τον επενδυτή, ο οποίος δε δύναται να τα μεταβάλει μεταγενέστερα, από τη στιγμή που η επένδυσή του ενταχθεί στη Διαδικασία Μεγάλων Έργων, παρά μόνο με απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Μεγάλων Έργων και Υποδομών, μετά από γνώμη της Invest in Greece» [4§1 εδ. β']. Τίθεται, έτσι, ζήτημα συμφωνίας με το κοινοτικό δίκαιο, το οποίο απαιτεί «στο πλαίσιο διαδικασίας χορηγήσεως αδείας η οποία περιλαμβάνει πλείονα στάδια, η αξιολόγηση αυτή πρέπει, κατ' αρχήν, να πραγματοποιείται αμέσως μόλις είναι δυνατόν να επισημανθούν και να αξιολογηθούν όλα τα αποτελέσματα που μπορεί να έχει το σχέδιο στο περιβάλλον»,¹³ «να δίνεται στο ενδιαφερόμενο κοινό η δυνατότητα να εκφράσει τη γνώμη του πριν αρχίσει το σχέδιο»,¹⁴ και «οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται ...πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στα πλαίσια της διαδικασίας για τη χορήγηση αδείας». ¹⁵ Παρόμοιοι είναι και οι προβληματισμοί για την Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση, αφού «η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ...πραγματοποιείται κατά την εκπόνηση ενός σχεδίου ή προγράμματος και πριν από την έγκρισή του». ¹⁶

Σύμφωνα με το άρθρο 4§2 (γ) του νομοσχεδίου, μέρος του φακέλου είναι και «κάθε πρόσθετο στοιχείο από το οποίο προκύπτει η εξυπηρέτηση των στόχων της παραγράφου 1 του άρθρου 1», στους οποίους περιλαμβάνεται και η «προστασία του περιβάλλοντος, υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης». Δεν είναι σαφές αν τα πρόσθετα αυτά στοιχεία προβλέπονται από το ισχύον νομικό πλαίσιο (π.χ., Π.Π.Ε.Α., μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, μελέτη διάθεσης λυμάτων και

¹³ Υπόθεση C-201/02 Wells [2004] ECR I-723, ερμηνεύοντας το άρθρο 2§1 οδηγίας 85/337.

¹⁴ 6§2 εδ. β ' Οδηγίας 85/337.

¹⁵ 8 οδηγίας 85/337.

¹⁶ 4§1, 8 οδηγίας 2001/42.

βιομηχανικών αποβλήτων, ειδική χωροταξική μελέτη, τεχνική μελέτη, γνωμοδοτήσεις), ή καθορίζονται *ad hoc* από την Επιτροπή Μεγάλων Έργων και Υποδομών. Στην πρώτη περίπτωση, δεν είναι επίσης σαφές αν η Διυπουργική Επιτροπή – η οποία καλείται να εξετάσει μέσα σε άγνωστη προθεσμία¹⁷ έναν σημαντικό όγκο υλικού - θα απαιτήσει όσα ακριβώς στοιχεία προβλέπει ο νόμος (ή θα επιλέξει κάποια από αυτά). Στην δεύτερη περίπτωση (*ad hoc* πρόσθετα στοιχεία), τίθεται το ζήτημα των προδιαγραφών και απαιτήσεων που θα ικανοποιούν τα στοιχεία αυτά, αλλά και της νομιμότητας της επιλεκτικής εξαίρεσης των μεγάλων έργων από ορισμένες απαιτήσεις του νόμου.

Πρόταση:

Να γίνει σαφές στην παράγραφο 2(γ) με ποιες διαδικασίες, το υπάρχον νομικό πλαίσιο (Π.Π.Ε.Α., Μ.Π.Ε. κλπ.) ή νέο, θα περιλαμβάνεται η «προστασία του περιβάλλοντος, υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης» στην αξιολόγηση του έργου.

Άρθρο 5 – Υποχρεώσεις εντασσόμενου στη Διαδικασία Μεγάλων Έργων

Στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού δεν είναι σαφές εάν στην κρίση της Διυπουργικής έχουν υποβληθεί έγγραφα που να αποδεικνύουν, επί παραδείγματι, ότι τα ακίνητα που αφορά το έργο ή το σχέδιο είναι «καθαρά», δεν έχουν δηλαδή προβλήματα κυριότητας ή άλλων χαρακτηρισμών. Είναι απαραίτητο ο φάκελος με τα δικαιολογητικά να τίθεται υπόψη της Διυπουργικής πριν αυτή λάβει απόφαση ένταξης στη διαδικασία των μεγάλων έργων.

Άρθρο 6 – Μεγάλα Έργα και Επενδύσεις Φορέων του Δημοσίου

Γενικά. Πρέπει να τονιστεί πως το δημόσιο, ως φορέας πραγματοποίησης μεγάλων έργων, δεν λειτουργεί με όρους ατομικού συμφέροντος, όπως ένας ιδιώτης επενδυτής. Λειτουργεί, ή μάλλον οφείλει να λειτουργεί, στη βάση μακροχρόνιου προγραμματισμού επενδύσεων, ο οποίος επιτρέπει τον σχεδιασμό κατά περιόδους μεγαλύτερες εκείνων που απαιτούνται από τις ανά έργο *ad hoc* διαδικασίες.

Ειδικότερες παρατηρήσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 6.1.2, η αίτηση υπαγωγής ενός Μ.Δ.Ε. (Μεγάλου Δημοσίου Έργου) στη διαδικασία μεγάλων έργων μπορεί να γίνει χωρίς την «υποβολή πλήρους Φακέλου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 4 του παρόντος». Συνεπώς, για τα Μ.Δ.Ε. δεν απαιτούνται καταρχήν ούτε τα οικονομικά και επιχειρηματικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο business plan (επιχειρηματικό σχέδιο) και την ανάλυση επιπτώσεων, και φυσικά ούτε τυχόν πρόσθετα στοιχεία. Δεν είναι σαφές ποιες είναι ακριβώς οι απαιτήσεις για την ένταξη των Μ.Δ.Ε. στην διαδικασία των μεγάλων έργων. Μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 6.1.4., υπαγωγή ενός Μ.Δ.Ε. μπορεί να γίνει και χωρίς αίτημα από τον Κύριο του Έργου (το αρμόδιο φορέα ή υπηρεσία), εφόσον ικανοποιούνται τα κριτήρια υπαγωγής των άρθρων 1 και 2.

Σύμφωνα με το άρθρο 6.6, «όπου προβλέπεται η σύμπραξη διοικητικών αρχών, οι αναγκαίες γνώμες και αδειοδοτήσεις για την εκτέλεση των έργων, ιδίως σε σχέση με χωροταξικές και περιβαλλοντικές αδειοδοτήσεις, συνοδὰ και βοηθητικά έργα και έργα σύνδεσης, πρέπει να εκδίδονται μέσα σε προθεσμία ενός (1) μηνός από την υποβολή της σχετικής αίτησης, άλλως μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής τεκμαίρεται ότι η άδεια έχει δοθεί σύμφωνα με τη σχετική αίτηση». Η διάταξη συμπληρώνεται με δύο ακόμα προβλέψεις: (α) στο άρθρο 9§3 αναφέρεται ότι «όλες οι άδειες που απαιτούνται για τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση και λειτουργία των επενδύσεων που έχουν υπαχθεί στη Διαδικασία Μεγάλων Έργων

¹⁷ Στο 4§3 του νομοσχεδίου, δεν προσδιορίζεται η προθεσμία αυτή.

λογίζεται ότι έχουν εκδοθεί με την παρέλευση τριών (3) μηνών από τη διαβίβαση του πλήρους φακέλου στην αρμόδια υπηρεσία, εφόσον δεν έχει υπάρξει η προβλεπόμενη από το προηγούμενο άρθρο ενημέρωση» (η ενημέρωση αφορά τους λόγους μη εμπρόθεσμης συμμόρφωσης μίας υπηρεσίας, και μπορεί να προωθηθεί από την Invest-in-Greece στην Διυπουργική Συντονιστική Επιτροπή, «η οποία μπορεί να ζητήσει από το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας σε βάρος των αρμοδίων υπαλλήλων», 9§2) · (β) στο άρθρο 12§3, για την παραχώρηση χρήσης αιγιαλού και παραλίας, προβλέπεται ότι «οι αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες είναι υποχρεωμένες να εκδίδουν τις αναγκαίες διοικητικές πράξεις και διαταγές, ώστε να παρέχεται στους κατά τα ανωτέρω παραχωρησιούχους ή μισθωτές αποτελεσματική προστασία εντός τριάντα (30) ημέρων από τη λήψη της σχετικής αίτησης, άλλως μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής τεκμαίρεται ότι η άδεια έχει δοθεί σύμφωνα με τη σχετική αίτηση».

Είναι φανερό πως οι αμέσως προαναφερθείσες διατάξεις είναι αντιφατικές, κυρίως διότι προβλέπουν διαφορετικές προθεσμίες. Επιπροσθέτως, δεν είναι η πρώτη φορά που εμφανίζονται στο ελληνικό δίκαιο τεκμαιρόμενες [τεκμαρτές] άδειες. Μπορεί να αναφερθεί η τεκμαρτή έκδοση άδειας της σύμβασης παραχώρησης του αυτοκινητόδρομου Ελευσίνα – Κόρινθος – Πάτρα – Πύργος – Τσακώνα, η οποία ήδη έχει οδηγήσει σε δικαστικές διαμάχες. Επίσης, σχετική είναι και η πρόβλεψη του ν. 3325/2005 για την άδεια λειτουργίας ότι γνώμες που αφορούν περιβαλλοντικά, υγειονομικά και χωροταξικά θέματα «σε εξαιρετικές περιπτώσεις δημοσίου συμφέροντος, όπως η δημιουργία ή η διαφύλαξη συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στη σχετική αγορά της δραστηριότητας που θα ασκηθεί, είναι δυνατόν με αιτιολογημένη κρίση της αδειοδοτούσας Αρχής ...να παρέχονται σε μεταγενέστερο στάδιο, προκειμένου να χορηγηθεί η ... άδεια λειτουργίας».¹⁸ Σιωπηρή έγκριση περιβαλλοντικών όρων, με παρόμοιο περιεχόμενο, προέβλεπε και ο αρχικός ν. 1650/1986.¹⁹ Οι σιωπηρές όμως εγκρίσεις και οι τεκμαιρόμενες άδειες επ' ουδενί δεν συνάδουν με την αρχή της προστασίας και της προφύλαξης, ούτε με την θετική υποχρέωση του κράτους να λαμβάνει μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος.

Επιπλέον στοιχείο σοβαρού προβληματισμού αποτελεί ο σημαντικός αριθμός των γνωμοδοτήσεων, αδειών και εγκρίσεων που επηρεάζονται δυνητικά από την διάταξη, και αφορά κρίσιμες πτυχές του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας και της ασφάλειας των χρηστών και των υποδομών. Σε περίπτωση που δεν εκδοθούν οι διοικητικές αυτές πράξεις, η άτυπη εποπτεία της Συντονιστικής Επιτροπής προβλέπεται πως θα υποκαταστήσει τον ρόλο που παίζουν στην προστασία του περιβάλλοντος. Μερικά ενδεικτικά παραδείγματα είναι τα παρακάτω:

- προφανώς, η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων,
- η γνώμη των Οργανισμών Ρυθμιστικών Σχεδίων και του οικείου Νομαρχιακού Συμβουλίου, στο πλαίσιο της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων,²⁰
- η έγκριση επέμβασης σε δάσος,
- οι γνωμοδοτήσεις των Φορέων Διαχείρισης,²¹

¹⁸ 1§5 υπουργικής απόφασης Φ15/οικ. 7815/615/2005 «Καθορισμός δικαιολογητικών και διαδικασίας για τη χορήγηση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας των δραστηριοτήτων του ν. 3325/2005 (ΦΕΚ 68 Α') καθώς και για την τροποποίηση αυτών» (Β' 542), όπως τροποποιήθηκε από την όμοια Οικ. 27626/1402/Φ15/2008 (Β' 2613).

¹⁹ 4§9 ν. 1650/1986 (Α' 160).

²⁰ 4§2 τελευταίο εδάφιο ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε από τον ν. 3010/2002 (Α' 91). Η συνέχιση της διαδικασίας είναι δυνατή, εφόσον οι γνωμοδοτήσεις αυτές καθυστερήσουν, αλλά μετά από 90 ημέρες [4§9 (γ) ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε από τον ν. 3010/2002 (Α' 91)].

²¹ 15§2 παρ. (δ) ν. 2742/1999 (Α' 207).

- η γνωμοδότηση της Επιτροπής «Φύση 2000» για την εφαρμογή μελετών, προγραμμάτων και έργων μέσα στις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης,²²
- οι άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας,²³
- η άδεια δόμησης, και διάφορες άδειες, εγκρίσεις και γνωμοδοτήσεις που προβλέπονται στο πολεοδομικό και χωροταξικό δίκαιο,
- η άδεια διάθεσης λυμάτων ή υγρών βιομηχανικών αποβλήτων,²⁴
- η άδεια διάθεσης, αξιοποίησης, προσωρινής αποθήκευσης και μεταφόρτωσης στερεών αποβλήτων,²⁵
- η άδεια διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων,²⁶
- οι γνωμοδοτήσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο της αξιολόγησης της μελέτης ασφαλείας εγκαταστάσεων Seveso,²⁷
- το πιστοποιητικό (ενεργητικής) πυροπροστασίας,²⁸
- η άδεια χρήσης νερού,²⁹

Πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι ένας μεγάλος αριθμός αδειών και εγκρίσεων που αφορά η διάταξη προέρχεται από το κοινοτικό ή το διεθνές δίκαιο και δεν μπορούν αυτές νομίμως να αντικατασταθούν με τεκμαρτές. Μολονότι εξαντλητικός κατάλογος δεν μπορεί να δοθεί εδώ, περιλαμβάνουν την άδεια της οδηγίας 85/337, την άδεια της οδηγίας 2008/1 σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης, την άδεια μεγάλης εγκατάστασης καύσης της οδηγίας 2001/80, την άδεια απορρίψεων στα υπόγεια νερά (όπου το Δ.Ε.Κ. έχει ήδη νομολογήσει ότι σιωπηρές άδειες δεν είναι επιτρεπτές) της οδηγίας 2006/118, και την άδεια για άντληση και κατακράτηση γλυκών επιφανειακών και υπόγειων υδάτων της οδηγίας 2000/60.

Πρόταση

1. Να αφαιρεθεί η παράγραφος 1.2 του άρθρου 6.
2. Να αφαιρεθεί η απαράδεκτη παράγραφος 6.6. Η κοινή λογική επιβάλλει την ενίσχυση των υπηρεσιών που επιφορτίζονται με τη διενέργεια των ελέγχων και την έκδοση των σχετικών αδειών και ενδεχομένως την απόδοση προτεραιότητας στη διαδικασία έγκρισής τους, όχι την κατάργηση της δικαιοδοσίας των υπηρεσιών αυτών.

Άρθρο 7 – Ειδικά Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Περιοχών Εγκατάστασης Μεγάλων Έργων

Οι διατάξεις του άρθρου αυτού αποτελούν σχεδόν πιστή αντιγραφή του άρθρου 3 του ν. 2730/1999 «Σχεδιασμός, ολοκληρωμένη ανάπτυξη και εκτέλεση Ολυμπιακών Έργων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 130Α'). Τόσο πιστή, ώστε παραλήφθηκε η απαραίτητη αναφορά στην τροποποίηση των σχετικών διατάξεων του ν. 1650/1986 από τον ν. 3010/2003.

²² 5§2 περ. (ζ) κοινής υπουργικής απόφασης 33318/3028/1988 (Β' 1289).

²³ 4-6, 10 ν. 3325/2005 (Α' 68), όπως ισχύει.

²⁴ 14 κοινής υπουργικής απόφασης Ε1β.221/1965 (Β' 138) · 10 π.δ. 55/1998 (Α' 58).

²⁵ 8§2-8§3 κοινής υπουργικής απόφασης 50910/2727/2003 (Β' 1909).

²⁶ 7§3 κοινής υπουργικής απόφασης Η.Π. 13588/725/2006 (Β' 383).

²⁷ 8 κοινής υπουργικής απόφασης 12044/613/2007 (Β' 376).

²⁸ 4 κοινής υπουργικής απόφασης Φ 15/οικ. 1589/104/2006 «Λήψη μέτρων πυροπροστασίας στις βιομηχανικές - βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, επαγγελματικά εργαστήρια, αποθήκες και μηχανολογικές εγκαταστάσεις παροχής υπηρεσιών, που υπάγονται στις διατάξεις του ν.3325/2005 (ΦΕΚ 68 Α') και σε λοιπές δραστηριότητες» (Β' 90).

²⁹ Κοινή Υπουργική Απόφασης 43504/2005 «Κατηγορίες αδειών χρήσης υδάτων και εκτέλεσης έργων αξιοποίησής τους, διαδικασία έκδοσης, περιεχόμενο και διάρκεια ισχύος αυτών» (Β' 1784).

Ως ιδιαίτερα δυσμενής εξέλιξη κρίνεται η συντόμευση των προθεσμιών που προβλέπονται για την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων [7§6.2], σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί. Η διαβούλευση για την Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση των μεγάλων έργων πλέον διαρκεί λιγότερο από την διαβούλευση της απλής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός μικρού έργου, ενώ η διαδικασία έχει ολοκληρωθεί σε ενάμιση μήνα από την παραλαβή του φακέλου. Υπενθυμίζεται ότι η Οδηγία απαιτεί να δοθεί «έγκαιρη και πραγματική ευκαιρία, εντός εύλογων χρονικών περιθωρίων» στις αρχές και το κοινό να εκφράσουν την γνώμη τους.³⁰

Τέλος, σύμφωνα με τα άρθρα 7§5 και 7§7, οι ρυθμίσεις αυτές εφαρμόζονται και (α) σε σχέδια χρήσης γης και (β) σε ειδικές διατάξεις που αφορούν τον καθορισμό όρων και περιορισμών δόμησης που αποσκοπούν στην προστασία στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος [π.χ., ζώνες προστασίας, προεδρικά διατάγματα κήρυξης προστατευόμενων περιοχών όπως της Πάρνηθας, περιοχές ειδικής προστασίας των νέων ΣΧΟΑΠ και ΓΠΣ]. Με τη διατύπωση αυτή, τα Ειδικά Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης είναι δυνατόν να ανατρέψουν όρους και περιορισμούς δόμησης που έχουν θεσπιστεί για προστατευόμενες περιοχές, εξέλιξη απαράδεκτη και εξαιρετικά επικίνδυνη για το περιβάλλον.

Πρόταση

1. Να αποσαφηνιστεί το περιεχόμενο των Σχεδίων Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης, καθώς και η σχέση τους με άλλα σχέδια χρήσης γης και να υιοθετηθούν σε αυτά η λήψη αντισταθμιστικών μέτρων (λήψη μέτρων για την αντιστάθμιση των περιβαλλοντικών απωλειών που προκαλούνται από τα μεγάλα έργα στην ευρύτερη περιοχή) και η παρακολούθηση της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων πριν την κατασκευή, κατά την διάρκεια κατασκευής και κατά τη λειτουργία των μεγάλων έργων.
2. Να αφαιρεθεί η παράγραφος 5 του παρόντος άρθρου και να αντικατασταθεί με συγκεκριμένες διευκρινήσεις για τη σχέση μεταξύ των υφιστάμενων σχεδίων χρήσης γης με τα Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης.
3. Να ισχύουν οι προβλεπόμενες προθεσμίες για την Σ.Μ.Π.Ε., σύμφωνα με την ΚΥΑ 107017/2006.

Άρθρο 8 – Έγκριση Περιβαλλοντικών όρων

Σύμφωνα με το υπό διαβούλευση νομοσχέδιο [8§2], η «κατά νόμο» έγκριση των περιβαλλοντικών όρων, απαλλάσσει την υπηρεσία που προτείνει την απαλλοτρίωση από την υποχρέωση ανακοίνωσης (μέσω εφημερίδας ή τοιχοκόλλησης στο δημοτικό κατάστημα) της τελευταίας.³¹ Ωστόσο, δεν είναι σαφές αν «κατά νόμο» σημαίνει «σύμφωνα με τις κείμενες διαδικασίες», ή υπονοεί την κύρωση των όρων με νόμο.³² Σε περίπτωση που ισχύει η δεύτερη ερμηνεία, τότε βρισκόμαστε προ μιας απαράδεκτης και ρύθμισης που αναμφισβήτητα αποτελεί παραβίαση της σχετικής με την περιβαλλοντική αδειοδότηση και πρόσβαση σε δικαστική προστασία κοινοτική και διεθνή νομοθεσία, η εφαρμογή της οποίας αποτελεί δεσμευτική υποχρέωση για τη χώρα μας.

Επίσης, δεν είναι σαφές αν η έγκριση περιβαλλοντικών όρων με το π.δ. των ειδικών σχεδίων ολοκληρωμένης ανάπτυξης [7§2 περ. (β)] και η έγκριση περιβαλλοντικών

³⁰ 6§3 οδηγίας 2001/42.

³¹ 3§5 ν. 2882/2001 (Α' 17).

³² 7 ν. 2338/1995

όρων με την συνήθη κοινή υπουργική απόφαση αποτελούν εναλλακτικές διαδικασίες, ή η έκδοση του π.δ. είναι σε κάθε περίπτωση απαραίτητη.

Πρόταση

1. Να αφαιρεθούν οι καταργήσεις των παραγράφων του άρθρου 3 του Ν. 2882/2001.

2. Να αναδιατυπωθεί η παράγραφος 2 ώστε να είναι ξεκάθαρο ότι οι αποφάσεις έγκρισης περιβαλλοντικών όρων εγκρίνονται σύμφωνα με τον ισχύον νομικό πλαίσιο.

Άρθρο 9 – Έκδοση αδειών

Ενώ ο έλεγχος των φακέλων από τις αρμόδιες υπηρεσίες κατά προτεραιότητα αποτελεί λογική ρύθμιση, η έκδοση όλων των αδειών εντός τριών μηνών αποτελεί επισφαλής ρύθμιση. Δεδομένου ότι η αλληλουχία στη διαδικασία έκδοσης των απαραίτητων αδειών πολλές φορές απαιτεί χρόνο λόγω της πολυπλοκότητας των υπό έγκριση έργων ή σχεδίων και πολλές άδειες είναι νομικά αδύνατον να εκδοθούν όταν δεν έχει προηγηθεί η έγκριση συγκεκριμένων άλλων αδειών, το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα κρίνεται ως μη ρεαλιστικό και νομοτελειακά οδηγεί στην έκδοση των, παράνομων κατά την άποψή μας, τεκμαρτών αδειών (βλ. σχετικά σχόλια στο άρθρο 6).

Άρθρο 10 – Πολεοδομικές ρυθμίσεις

Στο άρθρο αυτό δεν είναι καθόλου σαφές αν στο πλαίσιο των προβλεπόμενων από το νομοσχέδιο παρεκκλίσεων από ισχύοντες όρους και περιορισμούς ή διατάξεις ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ θεωρείται επιτρεπτή η εισαγωγή περιβαλλοντικά δυσμενέστερων όρων δόμησης. Αν τούτο αποτελεί πρόθεση του νομοθέτη, τότε πρόκειται για μια καταφανώς απαράδεκτη ρύθμιση, η οποία έχει κατά την πάγια νομολογία του ΣΤΕ κριθεί ως ευθέως αντιβαίνουσα το άρθρο 24 του Συντάγματος. Πρέπει εδώ να τονιστεί πως η ρύθμιση για τις παρεκκλίσεις είναι κατά πολύ χειρότερη από την αντίστοιχη για την εκτός σχεδίου δόμηση [ΚΒΠΔ 162-182], δεδομένου η τελευταία καθορίζει ειδική διαδικασία και όρια για τις παρεκκλίσεις.

Άρθρο 11 – Βοηθητικά και Συνοδά Έργα

Η διαδικασία έγκρισης και αδειοδότησης των βοηθητικών ή συνοδών έργων πρέπει απαραίτητως να αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της διαδικασίας αδειοδότησης του κυρίως έργου ή επενδυτικού σχεδίου. Η «σαλαμοποίηση» μεγάλων έργων έχει πολλάκις στο παρελθόν αποδειχθεί εξαιρετικά αδιαφανής ως διαδικασία, ενώ έχει συμβάλει στον πολλαπλασιασμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεών τους. Η αποσπασματική έγκριση και χωροθέτηση αποτελεί απαράδεκτη και περιβαλλοντικά επονείδιστη μεθόδευση.

Άρθρο 12 – Παραχώρηση χρήσης αιγιαλού και παραλίας

Αν και ο χαρακτήρας του αιγιαλού και της παραλίας είναι καταρχήν κοινόχρηστος, η διάταξη προβλέπει την παροχή δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης τους και για τον ευρύτερο κύκλο των «μεγάλων» έργων. Καταργείται η δυνατότητα υποβολής γνώμης από ΟΤΑ α' και β' βαθμού, ενώ η σχετική άδεια μπορεί να τεκμαίρεται από την αδράνεια της υπηρεσίας. Η διάταξη, τέλος, αγνοεί τις κοινοτικές κατευθύνσεις για Ολοκληρωμένη Διαχείριση του Παράκτιου Χώρου. Κατά τη γνώμη των οργανώσεων που υπογράφουν και με δεδομένη την απουσία -μέχρι σήμερα- μιας πολιτικής που να αντιμετωπίζει με ολοκληρωμένο τρόπο τα θέματα της προστασίας του παράκτιου οικοσυστήματος, της εξασφάλισης της κοινωνικής-πολιτιστικής αξίας του, καθώς και της έκτασης και της μορφής των παρεμβάσεων και οικονομικών δραστηριοτήτων στην ευαίσθητη αυτή ζώνη, η όποια σχετική

νομοθετική ρύθμιση που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει αποσπασματικά την παράκτια ζώνη ως δημόσια κτήματα- φιλέτα γης που μπορούν να παραχωρηθούν απλώς με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας, Ναυτιλίας και Πολιτισμού, καθώς και η απουσία ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και των βασικών κοινωνικών, επιστημονικών και περιβαλλοντικών φορέων, ενέχει σοβαρούς κινδύνους υποβάθμισης του παράκτιου χώρου.

Επιφυλάξεις προκαλεί και η διάταξη της παραγράφου 2, που προβλέπει την δυνατότητα μετατόπισης του αιγιαλού με την κατασκευή έργων, και προβλέπει οικονομικά κίνητρα για την ενέργεια αυτή [την δυνατότητα παραχώρησης κατά χρήση ή εκμίσθωσης στον Φορέα Πραγματοποίησης του έργου των ακίνητων που δημιουργούνται]. Το ισχύον πλαίσιο αντιμετωπίζει την δημιουργία του αιγιαλού ως φυσικό φαινόμενο, και προβλέπει τεχνητές προσχώσεις μόνο στην περίπτωση της ζώνης λιμένα. Η διάταξη του νομοσχεδίου επαναφέρει ουσιαστικά παλαιότερο καθεστώς [9 Ν. 2344/1940], με το κίνδυνον σοβαρών αλλοιώσεων και επεμβάσεων στα ευπαθή οικοσυστήματα της ακτής.

Ιδιαίτερο προβληματισμό επίσης προκαλεί η διαδικασία παραχώρησης τμημάτων του αιγιαλού και της παραλίας εντός των ορίων περιοχών του δικτύου Natura 2000. Θα πρέπει επίσης να γίνει μια ρητή αναφορά στη περιβαλλοντική αξία και σημασία του αιγιαλού και της παραλίας. Παράλληλα να οριστεί η μη δυνατότητα παροχής τεκμαρτών αδειών, ή και πιθανής παράκαμψης φορέων και υπηρεσιών κατά τη αδειοδότηση και γνωμοδότηση.

Πρόταση

1. Να μην περιληφθεί ο αιγιαλός και η παραλία στις διαδικασίες fast track. Κατ' ελάχιστο, να διευκρινιστεί σαφώς ότι η διαδικασία του άρθρου αυτού δεν αφορά περιοχές του δικτύου Natura 2000 και λοιπές προστατευόμενες περιοχές.
2. Να περιληφθεί ρητή αναφορά στην οικολογική σημασία του παράκτιου χώρου και την ανάγκη εφαρμογής των κατευθύνσεων για ολοκληρωμένη διαχείριση.

Άρθρο 13 – Αρμοδιότητα δικαστηρίων

Το άρθρο 13 ορίζει νέα κριτήρια για τις αρμοδιότητες των δικαστηρίων, με βάση το ποια έργα «διέπονται από το ευρωπαϊκό δίκαιο», με αποτέλεσμα τον με τον αποκλεισμό του ΣΤΕ από την εκδίκαση σε τελικό βαθμό έργων που δεν υπάγονται στο κοινοτικό δίκαιο. Εκτός από την αυθαίρετη διάσταση της ρύθμισης, θα πρέπει να τονιστεί ότι, δυνητικά, όλα τα έργα διέπονται από το Ευρωπαϊκό δίκαιο, εφόσον δύναται να έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως προβλέπουν οι σχετικές οδηγίες 85/337/ΕΟΚ, 2001/42/ΕΚ, 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ. Ο διαχωρισμός αυτός παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο, δεδομένου ότι κανένα μεγάλο έργο δεν μπορεί να εξαιρεθεί από την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του.

Άρθρο 14 – Αναγκαστικές απαλλοτριώσεις για την εκτέλεση Μεγάλων Έργων

Μεγάλη ανησυχία προκαλεί η προβλεπόμενη από το παρόν άρθρο διαδικασία επιτάχυνσης των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων υπέρ ιδιωτών επενδυτών. Ειδικά η πρόβλεψη της παραγράφου 2 για παρέκκλιση από τη διαδικασία χαρακτηρισμού εκτάσεων κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979 κρίνεται ως δυσμενής, καθώς οι σχετικές υπουργικές αποφάσεις θα αφορούν εκτάσεις άγνωστου οικολογικού χαρακτήρα. Η απαλοιφή της διαδικασίας αυτής συμπαρασύρει και το δικαίωμα του Δημοσίου να επικαλεστεί τεκμήριο ιδιοκτησίας σε αμφισβητούμενης

κυριότητας εκτάσεις. Θα είναι λοιπόν δυνατή η απαλλοτρίωση από το Ελληνικό Δημόσιο εκτάσεων που ενδέχεται να διεκδικούνται από το ίδιο, με προφανή οικονομική ζημιά για την ελληνική οικονομία.

Άρθρο 19 – Σύμβουλοι

Στοιχείο προβληματισμού αποτελεί η γενικόλογη και δίχως κριτήρια διασφάλισης της διαφάνειας και αμεροληψίας της διαδικασίας αξιολόγησης, το γεγονός πως η αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων μπορεί να ανατίθεται σε πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να τεθούν σαφείς και απαρέγκλιτες κατευθύνσεις για τη διαφάνεια και την αμεροληψία της διαδικασίας αξιολόγησης των έργων.

Προτάσεις

1. Οι σύμβουλοι να υποβάλλουν στην Invest in Greece δήλωση σύγκρουσης συμφερόντων, στην οποία θα αναφέρουν τις συμβάσεις συνεργασίας τους με εταιρείες του ιδιωτικού ή δημόσιου δικαίου και θα εντοπίζουν πιθανές συγκρούσεις συμφέροντος.
2. Να δημοσιοποιούνται στην ιστοσελίδα της Invest in Greece τα στοιχεία των συμβούλων, καθώς και οι δηλώσεις σύγκρουσης συμφέροντος.

Άρθρο 20 – Μεταβατικές Διατάξεις

Σύμφωνα με το άρθρο 20, οι διατάξεις του νομοσχεδίου εφαρμόζονται και σε εκκρεμείς διαδικασίες Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Η διάταξη εφαρμόζεται σε έργα που «μπορούν να χαρακτηριστούν Μεγάλα ...και να υπαχθούν στη Διαδικασία του παρόντος νόμου», και προβλέπει ότι ολοκληρώνονται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του Νομοσχεδίου. Η διατύπωση δεν καθιστά σαφές αν πρέπει να αποφασιστεί πρώτα η υπαγωγή τους, σύμφωνα με τις προηγούμενες διατάξεις, και αρκείται μόνο στην υποβολή, από τον ενδιαφερόμενο Φορέα Πραγματοποίησης του έργου, αίτησης, που συνοδεύεται από τα κατά νόμο απαιτούμενα δικαιολογητικά.

Επιπλέον, οι διατάξεις της ΚΥΑ 69269 για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και επενδυτικών σχεδίων έχουν καταργηθεί και αντικατασταθεί με μεταγενέστερες υπουργικές αποφάσεις, όπως η ΥΑ Η.Π.15393/2332/2002 (Β'1022), κατ' εφαρμογή του ν. 3010/2002.

Υπογράφουσες περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις:

WWF Ελλάς,

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία,

Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης,

Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού,

Αρχέλων,

Αρκτούρος,

ΜΟm Εταιρεία Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας,

Δίκτυο Μεσόγειος SOS

Καλλιστώ